

Návrh na zrušení věty druhé § 2958 občanského zákoníku (zásady slušnosti) Ústavní soud zamítl. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví je pouze podpůrnou výkladovou pomůckou

20.3.2024 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Okresní soud ve Vyškově se návrhem domáhal zrušení věty druhé § 2958 občanského zákoníku, který zní: „Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“ Návrh podal v souvislosti s žalobou o zaplacení částky 117 344 Kč jako náhrady nemajetkové újmy na zdraví. Navrhovatel uvedl, že v tomto řízení musí při svém rozhodování aplikovat § 2958 občanského zákoníku, jehož větu druhou považuje za rozpornou s ústavním pořádkem.

Rozpornost napadeného ustanovení s ústavním pořádkem navrhovatel spatřoval ve dvou rovinách. Přímo ve vztahu k větě druhé § 2958 občanského zákoníku konstatuje, že jelikož napadené ustanovení není samo o sobě možné předvídatelně aplikovat, je rozporné s principem předvídatelnosti práva, právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování, tedy s principy právního státu. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (metodika) nebyla podle jeho názoru přijata transparentním procesním postupem. Podle názoru navrhovatele si byl i zákonodárce vědom, že soudy nemohou rozhodovat o náhradě újmy bez prováděcího předpisu nebo jiného podkladového materiálu, na jehož základě by byla prováděna kvantifikace nemajetkových újem předvídatelným způsobem. Záměrně vytvořené vakuum sloužilo podle názoru navrhovatele pro to, aby skupina „zainteresovaných osob“ mohla vytvořit metodiku jako středobod aplikace § 2958 občanského zákoníku. Metodika však představuje komerční produkt, vytvořený bez zmocnění či veřejné kontroly, který obešel zákonodárce. Její závaznost plyne z hierarchického uspořádání soustavy obecných soudů.

Plénium Ústavního soudu (soudkyně zpravodajka Kateřina Ronovská) návrh zamítlo.

Ústavní soud neshledal, že by napadená věta druhá § 2958 občanského zákoníku byla rozporná s ústavním pořádkem, zejména s principy předvídatelnosti práva a právní jistoty. Neurčitost ustanovení zákona může založit rozpor s principy právního státu (zejména principem právní jistoty a předvídatelnosti práva) až tehdy, nelze-li ustanovení zákona vyložit za použití standardních interpretačních metod a postupů.

Zásady slušnosti představují základní požadavek pro jakékoli posuzování náhrady újmy na zdraví a jsou nedílnou součástí § 2958 občanského zákoníku jako celku. Jde o obecně formulovaný a významově široký (neurčitý) právní pojem. Jeho smyslem a účelem je poskytnout soudům prostor pro rozumné a spravedlivé posouzení věci v kontextu jejích individuálních okolností, za které pak nesou odpovědnost.

Zjednodušeně řečeno, je-li soud povolán ke stanovení výše náhrady při ublížení na zdraví, je na jeho

úvaze, jakým způsobem výši náhrady určí tak, aby odpovídala zásadám slušnosti a co nejvíce respektovala požadavek plné náhrady újmy. Je přitom vždy povinen přihlížet k okolnostem konkrétního případu tak, aby bylo dosaženo rozumného a spravedlivého posouzení.

Podobně jako dříve v nálezu sp. zn. I. ÚS 1010/22 (tisková zpráva dostupná [zde](#)) proto Ústavní soud i tentokrát připomněl, že obecné soudy musí při práci s metodikou – jako výkladovou pomůckou – do svých úvah promítnout její nezávazný charakter, jakož i její obsahové limity. Je tedy zjevné, že řešením problémů, které se při aplikaci § 2958 občanského zákoníku mohou objevit, není zrušení jeho věty druhé Ústavním soudem (jak se navrhovatel domáhal). Řešením je vhodná, důsledná a ústavně souladná interpretace a aplikace tohoto ustanovení soudy. Ústavní soud mimo jiné uvedl, že i zahraniční právní řády zakotvují pro stanovení výše náhrady újmy na zdraví pouze obecná pravidla, která jsou mnohdy ještě stručnější než „české“ řešení. Lze odkázat například na § 1325 rakouského občanského zákoníku (ABGB) nebo § 253 odst. 2 německého občanského zákoníku (BGB).

K vytvoření nezávazné metodiky bylo přistoupeno z důvodů snahy o posílení právní jistoty a předvídatelnosti práva v období těsně před a po nabytí účinnosti občanského zákoníku a dalších souvisejících právních předpisů, které nabýly účinnosti v roce 2014. Stalo se tak v souladu s předpokladem uvedeným v důvodové zprávě k občanskému zákoníku, že si soudní praxe vytvoří vlastní zásady pro odškodňování. Metodiku je proto třeba chápat jako nikoli závazný, ale pouze podpůrný podklad („odrazový můstek“) pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy za vytrpěnou bolest a ztížení společenského uplatnění soudem.

Nejde tedy o „zastřený“ závazný prováděcí právní předpis a soudy s ní nemohou jako se závazným právním předpisem nakládat, tj. nejsou povinny ji „bez dalšího“ metodiku aplikovat. Musí dbát na předvídatelnost vlastního rozhodování o náhradě újmy na zdraví, vždy v souladu s principem plné náhrady újmy a zásadami slušnosti. V současné době navíc již praktický význam metodiky částečně klesá, neboť se během již více než desetileté aplikace propsala do rozhodovací praxe jak Nejvyššího soudu, tak i obecných soudů, tím, že byla blíže upřesněna její kritéria. Ústavní soud zároveň není povolán řešit praktické problémy vznikající při používání této interpretační pomůcky, která byla přijata právní praxí k interpretaci navrhovatelem napadeného ustanovení.

<https://www.usoud.cz/aktualne/navrh-na-zruseni-vety-druhe-2958-obcanskeho-zakoniku-zasady-slusnosti-ustavni-soud-zamitl-metodika-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-je-pouze-podpurnou-vykladovou-pomuckou>